

θέατρο (σσ. 398-408), Θεατρικά στοιχεία στον Ντανταϊσμό και τον Υπερρεαλισμό (σσ. 409-418), Το θέατρο της σκληρότητας του Antonin Artaud (σσ. 419-423), Living Theatre και Off-Off-Broadway (424-431 μια απότομη χρονική μετάβαση), Το «φτωχό θέατρο» του Jerzy Grotowski (σσ. 432-436), Eugenio Barba και το θέατρο Odin (σσ. 437-443), Το θέατρο της απλότητας του Peter Brook (σσ. 444-450), Ariane Mnouchkine και το Théâtre du Soleil (σσ. 451-458), Happening – Fluxus – Aktionismus της Βιέννης – Performance art (σσ. 458-469), Tadeusz Kantor και το «Θέατρο του θανάτου» (σσ. 470-478), το θέατρο της εικόνας του Robert Wilson (σσ. 479-488). Είναι φανερό πως σ' αυτό το κεφάλαιο δεν σκιαγραφούνται πια εξελίξεις αλλά παρουσιάζονται μεμονωμένες χαρακτηριστικές περιπτώσεις. Το κεφάλαιο τελειώνει με ένα άρθρο του Grit van Dyk, «Κοσμο-θέατρο στη στροφή της χιλιετίας: μια προσέγγιση» (σσ. 489-506), άρθρο που ξεχωρίζει πάλι αισθητά από τον υπόλοιπο τόμο. Αυτός τελειώνει με μια επιλογή βιβλιογραφίας κατά κεφάλαια και θεματικές ενότητες (σσ. 508-532 με πολλές ελλείψεις και σαφή προτίμηση γερμανόφωνης βιβλιογραφίας), και ένα ευρετήριο ονομάτων (σσ. 533 εξ.) και έργων (σσ. 548 εξ.). Η θεατρική ιστορία «σε έναν τόμο» δεν προάγει ούτε τη γνώση ούτε την έρευνα: η ανάγνωσή του είναι συχνά οδυνηρά συνοπτική και μαρτυρεί την τάση της «εύκολης» λύσης στη θεατρική ιστοριογραφία και τη σπουδή της Θεατρολογίας. Από την άλλη βέβαια είναι ένα τεκμήριο ότι θεατρικές ιστορίες, μετά από την αποχή των δεκαετιών πριν από τη στροφή του 2000, γράφονται, εκδίδονται και διαβάζονται και πάλι.

ΒΑΛΤΕΡ ΠΟΥΧΝΕΡ

MASKE UND KOTHURN

Internationale Beiträge zur Theater-, Film- und Medienwissenschaft,
τόμ. 54, (Βιέννη 2008), τεύχ. 1-2, σελ. 262, εικ., 3, σελ. 103, εικ., και 4 σελ. 134,
εικ. ISBN 978-3-205-77882-0.

Το μόνο επιστημονικό θεατρολογικό περιοδικό των γερμανόφωνων χωρών της Ευρώπης εκδίδεται από το Ινστιτούτο Θεατρολογίας (τώρα Ινστιτούτο για τις Επιστήμες του Θεάτρου, του Κινηματογράφου και των Media) του Πανεπιστημίου της Βιέννης και παρουσιάζει κάθε χρόνο τέσσερα τεύχη με διαφορετικά θεματικά αφιερώματα και διαφορετικούς εκδότες. Δεδομένου ότι το θέατρο δεν είναι πια το μοναδικό γνωστικό αντικείμενο, τα τεύχη καλύπτουν συχνά ένα ευρύ φάσμα θεμάτων και συμπεριλαμβάνουν συμβολές από πολλούς και διαφορετικούς ανθρώπους. Το πρώτο διπλό τεύχος του 2008 αφιερώνεται σ' έναν κομικό σταρ του πρώιμου κινηματογράφου, τον Γάλλο Max Linder (1883-1925), αδιαφιλονίκητο αστέρι πριν από τον Charly Chaplin, το οποίο ωστόσο έχει λησμονηθεί κατά καιρούς. «Max Linder. Ein früherer Star» επιμελήθηκε από τον Thomas Kuchenbuch, ο οποίος προσφέρει και το πρώτο εισαγωγικό μελέτημα για «τον γνωστό άγνωστο» (σσ. 9-42). Ο F. Kessler και η S. Lenk εξετάζουν τις σκηνηκές του εμφανίσεις (σσ. 43 εξ.) στο Παρίσι, ο E. Le Roy ασχολείται με τις scènes comiques, τις κομικές σύντομες ταινίες του πριν από τον Πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (σσ. 52 εξ., ο *άνθρωπος με το μεταξωτό καπέλο*), ο M. Engelbert εξετάζει την ταινία *Max lance la mode* (1912) (σσ. 60 εξ.), τον K. van Hagen ενδιαφέρουν είδος και ύφος μεταξύ vaudeville και burlesque (σσ. 75 εξ.), ο P. Canepelle παρακολουθεί τις παραστάσεις του στη Βιέννη (σσ. 93 εξ.), ο F. Graf ασχολείται με τις εμφανίσεις του στο τσίρκο (σσ. 104 εξ.),

η U. von Kletz εξετάζει το υποκριτικό του ύφους (σσ. 117 εξ.) κτλ. Ο εκδότης προσπαθεί συνοψίζοντας να δώσει μια εποπτεία του έργου του κομμικού ηθοποιού (σσ. 161-200), και ο τόμος κλείνει με μια βιογραφία του (σσ. 201 εξ.), τις θεατρικές του παραστάσεις (σ. 205), τη φιλμογραφία (σσ. 206 εξ.), τη βιβλιογραφία (σσ. 213 εξ.), με επιλεγμένες κριτικές από τον Τύπο (σσ. 217 εξ., 239 εξ.) και τα διάφορα ευρητήρια.

Το τρίτο τεύχος («Licht. Kunst. Theater») είναι το μόνο καθαρά θεατρολογικό και αφιερώνεται στον θεατρικό φωτισμό. Το εκδίδουν ο Wolfgang Greisenegger, ο Tadeusz Krzeszowiak και η Brigitte Marschall. Το πρώτο μελέτημα, του πρώτου εκδότη, ασχολείται με τις πηγές του θεατρικού φωτός στον Brecht, τον Artaud και τον Grotowski (σσ. 9 εξ.), το δεύτερο, τεχνοκρατικής φύσεως για τον θεατρικό φωτισμό («Laser, Holographie und Leuchtdiodenscheinwerfer am Theater») είναι του δεύτερου εκδότη (σσ. 17 εξ. με στίσσα και εικόνες). Στην ιστορία του θεατρικού φωτισμού μας μεταφέρει ο M. Maino, συγκεκριμένο στο Teatro Olimpico στη Vicenza και τη σημαδιακή παράσταση του *Οιδίποδα* το 1585 (σσ. 37 εξ.) καθώς και άλλες παραστάσεις στη συνέχεια. Την ιστορική συνέχεια παρουσιάζει η Cr. Grazioli, «Luce e illuminotecnica a teatro tra XVIII e XIX secolo» (σσ. 51 εξ.). Τη γεφύρωση προς το παρόν κάνει ύστερα η B. Marschall, «Luminoses Bewusstsein: Psychedelische Räume und Stroboskopeffekte» (σσ. 67 εξ.). Το τεύχος τελειώνει με ένα άρθρο του D. Unruh: «The lighting designer as co-equal artist in the american theatre» (σσ. 85 εξ.).

Το τέταρτο τεύχος προέρχεται από μια σειρά διαλέξεων στο Χορογραφικό Κέντρο Tanzquartier της Βιέννης στη Factory-Season '08 με θέμα τις θεωρίες του παιχνιδιού στα συμφραζόμενα της σύγχρονης αισθητικής και τέχνης («Dies ist keine Spiel. Spieltheorien im Kontext der zeitgenössischen Ästhetik und Kunst»). Εκδότες του τεύχους είναι η Krassimira Kruschkova και ο Arno Böhler. Αρχικά οι εκδότες προσφέρουν μια εισαγωγή στο θέμα (σσ. 9 εξ.). Ακολουθεί ο D. Mersch για τα παιχνίδια της τύχης και την emergence (τυχαία εμφάνιση) (σσ. 19 εξ.), εστιάζοντας στον Wittgenstein, τον Gadamer, τον Lacan, τον Lyotard, τον ντανταϊσμό κτλ., ενώ ο C. Pias ασχολείται στη συνέχεια με την έννοια του παιχνιδιού στον Schiller (σσ. 35 εξ.). Παιχνίδι και χορός είναι το θέμα της ανακοίνωσης του H. U. Gumbrecht (σσ. 49 εξ.), ενώ το ιστορικό των τυχερών παιχνιδιών ενδιαφέρει τον J. Bilstein (σσ. 63 εξ.). Παιχνίδι και πείραμα ενδιαφέρει τον A. Böhler (σσ. 81 εξ.), βασιζόμενο στο *Έγκλημα και τιμωρία* του Dostojewski (το πείραμα του φόνου της γριάς). Την A. Pechriggl ενδιαφέρει η υποδόσκουσα ομοφιλοφιλία στους ποδοσφαιρικούς αγώνες (σσ. 91 εξ.), ενώ η B. Hochholdinger-Reiterer αναλύει το «παιξίμο» στις πρώτες θεωρίες της υποκριτικής στον γερμανόφωνο χώρο (107 εξ.). Ο τόμος κλείνει με μια ανακοίνωση για ερωτισμό και αποπλάνηση στους αγώνες των σπορ (σσ. 121 εξ.), ξεκινώντας με το αρχαίο ελληνικό γυμνάσιον. Μένει κι εδώ η εντύπωση μιας μεταμοντέρνας τυχαιότητας των συνεισφορών στο αφιέρωμα και μιας περιπαικτικής διάθεσης των εκδοτών.